

STORTINGET

Representantforslag 267 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand, Siv Mossleth, Åslaug Sem-Jacobsen og Kjersti Toppe

Dokument 8:267 S (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Marit Knutsdatter Strand, Siv Mossleth, Åslaug Sem-Jacobsen og Kjersti Toppe om videre oppfølging av seksårsreformen for en bedre overgang mellom barnehage og skole og avvikling av kontroversielle kartlegginger

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget behandlet tidligere i perioden et representantforslag fra representanter fra Senterpartiet, Dokument 8:149 S (2017–2018) om behovet for evaluering av seksårsreformen. I Innst. 317 S (2017–2018) vedtok Stortinget å be regjeringen om å igangsette en ekstern evaluering av forholdet mellom intensjonene og prinsippene bak seksårsreformen og dagens situasjon for seksåringene i skolen. Stortinget vedtok også å be regjeringen utarbeide en kunnskapsoversikt over tilgjengelig forskning på hva som kjennetegner læringsfremmende arbeidsmåter og gode læringsmiljø for de yngste elevene i skolen. Bakgrunnen for å be om en slik oversikt var at denne kunnskapen skulle legges til grunn i ferdigstillingen av de nye læreplanene i fagfornyelsen, jf. vedtaket:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en kunnskapsoversikt om forskning på de yngste barna i skolen, slik at den kan tas i bruk i arbeidet med fagfornyelsen, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget.»

Per nå er det kun bestillingen av en kunnskapsoversikt som er gjennomført av stortingsvedtaket. Forslagsstillerne reagerer på at effektivisering av resten av vedta-

ket og utlysning av selve evalueringsoppdraget har tatt uforståelig lang tid. Konsekvensen av regjeringens sen drektighet er at det ikke forelå noen evaluering av seksårsreformen og en vurdering av seksåringenes skolehverdag før igangsettelsen av fagfornyelsen. I tillegg er det en manglende oppfølging av rapporten fra kunnskapsgjennomgangen som kom i 2018. Dette mener forslagsstillerne er svært uheldig. Forslagsstillerne ser derfor behov for å fremme forslag til hvordan dette kan følges opp for å realisere Stortingets vedtak om å sikre en bedre skole for de yngste elevene.

En skole på de yngste elevenes premisser

Forslagsstillerne registrerer at flere skoleforskere deler Senterpartiets oppfatning om at skolen ikke er tilpasset de yngste elevene. Dette er også bekreftet av lærere som underviser førsteklassingene. I september 2018 viste en undersøkelse gjennomført av Respons Analyse for VG, at hele 84 pst. av lærere på 1. trinn mener at skoledagen er for teoretisk for fem- og seksåringer.

I boka «Den viktige begynneropplæringen. En forskningsbasert tilnærming» presenterer forskerne Eva Michaelsen og Kirsten Palm både internasjonal og norsk forskning om innretningen av de første årene i skolen. I en artikkel viser de til at oppmerksomheten rundt nasjonale prøver og andre målbare resultater har ført til et sterkere «læringstrykk» som har forplantet seg nedover i trinnene. I realiteten starter leseopplæringen nå med en gang barna begynner på skolen, samtidig som resultatene fra internasjonale prøver som PISA ikke viser noen tydelig forbedring i norske elevers lese- og realfagsresultater etter innføringen av tidligere skolestart.

En studie foretatt av forsker Åslaug Andreassen Becher, viser at i mange førsteklasserom er det liten

plass til den frie leken, bevegelse og variasjon i undervisningen.

Behov for oppfølging av rådene i kunnskapsoversikten

Forslagsstillerne vil understreke at å lære gjennom lek ikke står i motsetning til faglige ambisjoner på elevenes vegne. Forslagsstillerne mener heller ikke at lek kun er en metode for læring av fag og til å nå konkrete læringsmål. Lek har en egenverdi som grunnlag for barnets utvikling og naturlige tilegning av ferdigheter og kunnskap og for evnen til å orientere seg.

En av forutsetningene ved Reform 97 var at leken skulle ha en framtrødende plass i hele småskolen, og at barna skulle kunne veksle mellom fysisk aktivitet og stillesitting. Ambisjonen var også at skolen skulle bruke elevenes første år til å forberede dem på den ordinære skolehverdagen som ventet lenger opp i trinnene. Istedenfor å la barnehagepedagogikken prege skolens møte med førsteklasingene, har skolens læringskrav blitt flyttet ned i barnehagen. Tidlig innsats er på mange skoler tolket dithen at læringsmål og forventninger om læringsresultater er flyttet nedover i aldersgruppene og skaper press om en strammere progresjon i begynneropplæringen enn det som ligger i læreplanene. Det er en rekke fortellinger fra både lærere og foreldre som viser at det innføres omfattende evaluerings- og kartleggingsregimer som bidrar til å redusere rommet for lærernes faglige skjønn. En konsekvens er at den frie leken blir nedprioritert i skoledagen til de yngste elevene. Forslagsstillerne merker seg i den forbindelse anbefalingen fra kunnskapsgjennomgangen om behovet for forskning om hva slags type lek som fører til hvilke former for læring.

I rapporten «De yngste barna i skolen: Lek og læring, arbeidsmåter og læringsmiljø – En forskningskartlegging» (Kunnskapssenter for utdanning 2018) har professor i pedagogikk, Sølvi Lillejord, sammen med forskerne Kristin Børte og Katrine Nesje, analysert 23 studier og levert den kunnskapsoversikten som Stortinget bestilte. Funnene i dette arbeidet, der forskerne har undersøkt studier om arbeidsmåter og læringsmiljø for de yngste barna i skolen, viser at det som skjer i de første skoleårene, har langvarig effekt på barns læringsutbytte langt utover i skoleløpet, og at det derfor er viktig å identifisere hva som fremmer god faglig og sosial læring og utvikling. Forskerne trekker fram at elevsentrert undervisning, der elevene er aktive deltakere i kunnskapsprosessen, har en positiv effekt på læringsutbyttet både i lesing, skriving, matematikk og naturfag og øker elevenes motivasjon for å lære. I rapporten trekker forskerne fram at gode relasjoner og et støttende samspill mellom lærer og elev, mellom lærer og klassen og mellom elevene er svært viktig for de yngste barnas trivsel og faglige utvikling.

Et helt sentralt råd i oppsummeringen av forskning på feltet er at det må bli mer samsvar mellom pedagogikken i barnehagen og i begynneropplæringen på skolen. I rapporten fra Lillejord, Børte og Nesje vises det til at den «skolefiseringen» som ikke skulle skje i henhold til Reform 97, skjedde allikevel. Det blir påpekt at en sentral årsak til dette er at pedagogikken i barnehagen og skolen bygger på et ulikt barnesyn som fører til mangel på kontinuitet mellom barnehage og skole. Dette samsvarer med funnene i NOU 2010: 8 «Med forskertrang og lekelyst» fra Brenna-utvalget. Utvalget viste blant annet til funn fra studier og prosjekter som viser at barnehager er mer innstilt på et samarbeid enn det skolen er. Utvalget mente at disse forskjellene er problematiske, og at plikten til å samarbeide bør bli sterkere for alle aktører.

Selv om det i lovverket nå er nedfelt at barnehagen og skolen skal samarbeide om en god overgang, mangler det altså en enhetlig forståelse av hvordan samhandlingen mellom barnehagen og skolen skal være. I lovverket er dette redusert til en formulering om en plikt til å sikre en trygg og god overgang mellom barnehagen og skolen, men uten at det er nærmere definert eller lagt til rette for i praksis.

Forslagsstillerne mener rådene fra kunnskapsgjennomgangen må følges opp, slik at profesjonene får utviklet en felles plattform for å samhandle om overgangen mellom barnehagen og skolen, og at de yngste elevene kan møtes med en pedagogisk praksis som sikrer kontinuitet og ivaretar barnets selvfølelse og lærelyst i møte med skolen. Til grunn for dette må det ligge et kunnskapssyn som bygger opp under det kompetente barnet: barnet som er vant til å tilegne seg kunnskap og ferdigheter naturlig gjennom utforskende lek og nysgjerrighet.

Avvikle bruk av kontroversielle kartlegginger

Forslagsstillerne reagerer på at regjeringens politikk når det gjelder elevmedvirkning og læringsmiljø, har en tendens til å ende opp som nye kartlegginger og evalueringer. Gjennom blant annet en artikkelserie i Dagsavisen i 2020 er det beskrevet bruken av såkalte sure- og smilefjeskartlegginger, som ble tatt i bruk i 2011. Arbeidet har inngått i en større kartlegging av blant annet elevenes sosiale ferdigheter på 1.–10. trinn som strekker seg helt tilbake til 2005, og flere tusen barnehage- og småskolebarn har deltatt i denne kartleggingen. Senterpartiet er svært kritisk til dette og merker seg kritikken som har kommet fra en rekke forskere, lærere og foreldre som mener slike kartlegginger kan være direkte skadelige for barns selvfølelse.

Behov for nye initiativ

Forslagsstillerne mener det er svært uheldig at regjeringen har vært sendrettig i oppfølgingen av de ved-

tak som Stortinget fattet ved behandlingen av representantforslagene i 2018, og vil påpeke at dette burde ha vært på plass før implementeringen av fagfornyelsen. Dersom arbeidet med oppfølging av de tydelige konklusjonene som ligger i kunnskapsgjennomgangen, hadde blitt påbegynt da rapporten kom i 2018, ville skolen tidligere blitt satt i bedre stand til å gi de yngste elevene en bedre skolestart. Isteden er man nå i en situasjon der evalueringen ble igangsatt så sent som 1. juli 2020 og skal avsluttes først 31. desember 2023. Deretter vil trolig Utdanningsdirektoratet som oppdragsgiver komme med sin tilråding overfor Kunnskapsdepartementet, som så skal avgjøre den videre oppfølgingen av evalueringsrapporten. I beste fall betyr det at endringer som krever stortingsbehandling og lovvedtak, først vil skje på tampen av neste stortingsperiode. I praksis innebærer det at de seksåringene som begynte på skolen det året Senterpartiet foreslo å endre seksårsreformen, vil være ferdige på barneskolen før evalueringen er ferdig. I mellomtiden vil hele seks årskull førsteklasinger ha gjennomført førsteklasse før evalueringen er ferdig. For ikke å miste ytterligere tid mener forslagsstillerne derfor det er behov for, parallelt med evalueringen, å igangsette forskning og utviklingstiltak som det gjennom kunnskapsgjennomgangen allerede er dokumentert behov for.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid for å forske på, og utvikle, en pedagogikk tilpasset fem- og seksåringene i skolen som forener lek og læring, slik at barna sikres en bedre overgang fra barnehage til skole.
2. Stortinget ber regjeringen følge opp konklusjonene fra kunnskapsoversikten når det gjelder studier om forhold mellom undervisningsmåter og læringsutbytte samt hva som kjennetegner en god og læringsfremmende vurderingspraksis for de yngste elevene.
3. Stortinget ber regjeringen innhente forskning om hva slags type lek som fører til hvilke former for læring.
4. Stortinget ber regjeringen snarest utvikle all bruk av kartlegging der de yngste elevene blir pålagt selvevaluering og evaluering av medelever og lærere blant annet ved bruk av såkalte «smile- og surefjesvurderinger».

8. april 2021

Marit Arnstad

Marit Knutsdatter Strand

Siv Mossleth

Åslaug Sem-Jacobsen

Kjersti Toppe

